КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«29» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ГЕОГРАФІЯ РИНКІВ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

для студентів

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **103 Науки про Землю**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни **вибіркова**
вибірковий блок **Регіональний розвиток та регіональна економіка**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2023/2024**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**6**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**7іспит**

Викладачі:

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.

КИЇВ – 2023

Розробники: **Дорошенко Віктор Іванович**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ
Протокол №11 від «13» червня 2023 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол №6 від «28» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії _____доцент Наталія КОРОГОДА

«28» серпня 2023 р.

Вступ

1. **Мета дисципліни** – отримання студентами необхідних теоретичних знань та набуття практичних навичок з аналізу ринків товарів і послуг. Основний зміст дисципліни ґрунтується на теоретичних положеннях концепцій ринкової організації економіки, що формує здатність розв'язувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів регулювання ринків товарів і послуг на різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних та в умовах недостатності інформації.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Теорії просторової організації», Суспільно-географічне прогнозування», «Прикладна економічна та соціальна географія».
2. Вміти здійснювати комплексну оцінку ресурсів, прогнозувати розвиток суспільно-просторових процесів.
3. Знати сучасні кількісні та якісні методи суспільно-географічних досліджень, вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни. Дана дисципліна досліджує місце і значення окремих галузевих та територіальних ринків в світовому та національному господарстві, а також особливості інтеграційних утворень в умовах глобалізації. Пропонується ознайомлення з методикою суспільно-географічного дослідження ринків товарів і послуг; основними поняттями категорії функціонування ринків товарів і послу – попиту, пропозиції, кон'юнктурі окремих ринків у територіальному вимірі; ознайомлення з можливостями і проблемами виходу України на глобальні та регіональні ринки товарів і послуг в сучасних умовах.

4. Завдання вивчення дисципліни:

- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 4);
- здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (СК 1);
- здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації, проводити їхню суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК 5);
- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку (СК 7).

5. Результати навчання за дисципліною

Результат навчання 1. Знати, 2. Вміти, 3. Комунікація, 4. Автономність та відповідальність		**Форми (та\або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	Результат навчання			
1	**Знати:**			
1.1	Структуру світового ринку товарів і послуг	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*	*виступи на семінарах, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 50%*
1.2	Регіональні ринки товарів і послуг України	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
1.3	Регіональний вимір прояву попиту і пропозиції на ринках товарів і послуг	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
1.4	Сутність монополізації і конкуренції на ринках товарів і послуг	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
1.5	Державне управління і регулювання ринків товарів і послуг на регіональному рівні	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
1.6	Циклічний характер розвитку глобальних ринків товарів і послуг,їх причини і наслідки	*Лекція, практичні заняття, самостійна робота*		
1.7	Роль ТНК на ринках товарів і послуг	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
1.8	Місце України на ринках товарів і послуг	*лекція, семінарські заняття, самостійна робота*		
2	**Вміти:**			
2.1	Володіти методами обробки статистичних даних для характеристики ринку товарів і послуг	*семінарські заняття, самостійна робота*	*виступи на семінарах, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 30%*
2.2	Вміти давати суспільно-географічну характеристику регіональних ринків товарів і послуг	*семінарські заняття, самостійна робота*		
3	**Комунікація:**			
3.1	здатність до групової роботи, міжособистісної комунікації в процесі вирішення актуальних проблем аналізу ринків товарів і послуг	*семінарські заняття*	*виступи на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 10%*
4	**Автономність та відповідальність:**			
4.1	продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські	*семінарські заняття*	*виступи на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 10%*

	рішення у сфері ринків товарів і послуг			

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	3.1	4.1
ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки			+	+		+	+			+		+
ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+

7. Схеми формування оцінки

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання тематичних контрольних робіт, виконання практичних робіт, індивідуальних розрахункових робіт, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1-1.8 (знання)** – до 50%;
- результати навчання – **2.1-2.2 (вміння) –** до 30%;
- результати навчання – **3.1 (комунікація)** – до 10%;
- результати навчання – **4.1 (автономність та відповідальність)** – до 10%.

7.1. Організація оцінювання: Заняття проводяться у вигляді лекцій і практичних занять. Завершується дисципліна іспитом.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виступів на семінарських заняттях, написанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку їх проведення. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – ***36 балів.*** Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання реферату або есе за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому

форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на іспит)*.

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	**Кількість годин**		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. **Теоретичні засади дослідження ринків товарів і послуг**			
Тема 1. Територіальна, галузева та соціально-економічна структура ринків товарів і послуг	1		5
Тема 2. Основні поняття і категорії географії ринків товарів і послуг	1		5
Тема 3. Територіальний вимір попиту, пропозиції і кон'юнктури на ринках товарів і послуг	2	1	5
Тема 4. Географія світових центрів біржової торгівлі і надання послуг	2	1	5
Частина 2. **Географія світових ринків товарів і послуг**			
Тема 5. Світовий ринок мінерально-сировинних ресурсів. Світовий ринок паливно-енергетичних товарів	4	2	20
Тема 6. Світовий ринок металів і металопродукції. Світовий ринок машин і обладнання	4	2	18
Тема 7. Світовий ринок хімічних і лісових товарів. Світовий ринок споживчих товарів	3	2	19
Тема 8. Світовий ринок послуг	4	2	10
Тема 9. Ринки товарів і послуг країн Європи. Ринки товарів і послуг країн Північної і Латинської Америки	4	2	20
Тема 10. Ринки товарів і послуг країн Азії, Австралії і Океанії. Ринки товарів і послуг країн Африки	3	2	18
Тема 11. Україна на світових ринках товарів і послуг	2	1	8
Разом	**30**	**15**	**133**

Загальний обсяг: 180 *год., у т.ч.:*
Лекцій – ***30*** *год.,*
Семінарські заняття – ***15*** *год.,*
Консультації впродовж семестру – ***2*** *год.,*
Самостійна робота – ***133*** *год.*

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Дорошенко В.І. Маркетингова географія. Київ, 2007.
2. Світовий ринок товарів та послуг: підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, А.В. Бохан та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ: КНТЕУ, 2016. 708 с.
3. Рубцова М. Ю. Кон'юнктура світових товарних ринків: навчальний посібник. Київ, 2017. 360 с.

Додаткові:

1. Березовенко С.М. Кон'юнктура світових товарних ринків: підручник. Київ, 2008.
2. Заблоцька Р.О. Світовий ринок послуг: підручник. Київ, 2003.
3. Іванова Л.О. Кон'юнктура ринків: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 447 с. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11839/1/KR_posibnyk_10112015.pdf
4. Світовий ринок товарів та послуг: навчально-методичний посібник. / Л.Л. Носач та ін. Харків, 2014. 295 с.
5. Світовий ринок товарів і послуг: регіональна структура / За ред. А.А. Мазаракі. Київ, 2007.
6. Набок І.І. Кон'юнктура світових товарних ринків: навчальний посібник Київ: НАУ, 2018. 176 с.